

Ezen okmány bélyegére nézve lásd a 10. mintánál mondottakat.

Ha az ingatlan Dalmáciában fekszik, akkor az óvadékadó az ajánlati okmányokban kifejezetten kötelezni tartozik magát, hogy a jelenlegi bejegyzést a törvényesen előírt időben megújíttatja, mert különben a honvédelmi miniszternek jogában álland, hogy azt az óvadékadó költségére maga újíthassa meg, ha utóbbi azon utolsó évnek — melyre nézve a jelzálogi bejegyzés még érvényes — első hat hónapján belül ki nem mutatja, hogy a bejegyzés megújítását törvényes módon kérlemezte és továbbá ki kell nyilatkoztatnia, hogy a kincstárval szemben neki semmi joga vagy követelése sem támad, ha ő maga vagy a honvédelmi ministerium a jelzálogi bejegyzés megújítását elmulasztának (l. az 1903. évi R. K. 33. számában közzétett C mintát).

A házassági óvadék biztosítása a Mária-Terézia rend nyugdíjának fele által akként történik, hogy az ezen nyugdíjra jogosult fél a nyugdíj felét egy ajánlati okmánnyal a házassági óvadék biztosítására felajánlja, mely okmányt azután a nyugdíj adományozására vonatkozó dekretummal és a következő fejezetben megjelölt egyéb okmányokkal együtt a házasságkötési igazolvány kiszolgáltatása végett a honvédelmi minister elé kell terjeszteni. Az ajánlati okmány kiállításánál a 13. számú mintát lehet alapul venni. Az okmány bélyege 2 K.

IV. FEJEZET.

A házasságkötési igazolvány kérése.

A kérvény külalakja, tartalma és mintája.

Ha a megkívánt évi mellékjövedelem az előadottak szerint biztosított, akkor a házasságkötési igazolvány kiszolgáltatása iránt a honvédelmi ministerhez lehet folyamodni.

A kérvény, mint a nősülési kérvény folyamánya bélyegmentes és k ö z v e t l e n ű l a honvédelmi ministeriumba terjeszthető be.

Külalakja a rendes szolgálati beadványéval azonos.

Mintája a következő:

M. kir. 17. honvéd. gy. ezred I. zászlóalj

Szabó István, hadnagy.

Nagyméltóságú Minister Ur!

Székesfehérvárt, 1905. évi febr. 10.

Nagyméltóságod által f. é. hó-én
..... szám alatt kiadott nősülési engedélyben kikötött
..... korona évi mellékjövedelem szabályszerű biztosítását
tanúsító darab okmány idezárása mellett kérem

Nagyméltóságodat, miszerint a házasságkötési igazolványt részemre kiadni méltóztatnék.

*Szabó István s. k.
hadnagy.*

(Felzet: Csapattest. — Név. — Datum. — »A házasságkötési igazolvány kiadását kéri.«)

14. minta.

A kérvény mellékletei.

E kérvényhez minden esetben csatolandók:

1. a nősülési engedély eredetiben;
2. az ajánlati okmány eredetije és egyszerű másolata;
3. az ara } keresztlevele, illetve »születési bizo-
4. a völegény } nyitvány»-a;
5. esetleg¹⁾ a házasulandók önjoguságát igazoló okmányok;

6. mindezen okmányokon kívül csatolandók továbbá a házassági óvadékul felajánlott vagyontárgyak különféle-sége szerint, és pedig:

ha földtehermentesítési kötvények szolgálnak óvadékul:

az azokról szóló (s a kötményező pénztártól átvett) letéti és járadék-okmányok és ezeknek egyszerű másolatai,

ha más államadóssági kötvények szolgálnak óvadékul:

¹⁾ T. i. ha kiskorú az egyik és ő tette le az óvadékot, akkor vagy a nagykorúsításra vonatkozó végzés csatolandó, vagy pedig az ajánlati okmány az írvaszék jóváhagyási záradékával láttatandó el.

a) az ezekről szóló kötményezett kötvények s ezek egyszerű másolatai;

b) a vonatkozó kamatfizetési iv.

Záloglevelek és vasuti elsőbbségi kötvényeknél:

a) az ezek helyett kieszközölt azon szelvény nélküli értékpapírok, melyek a tulajdonos megjelölését, a házassági óvadékul történt felajánlást tartalmazzák;

b) ezen értékpapírok jegyzéke;

c) az illető bank vagy intézet azon nyilatkozata, hogy a kamatok nyugta mellett kifizettetni és az óvadéki kötelék feloldása esetén a kötményezett értékek felmutatóra szóló és szelvényekkel ellátott záloglevelekkel, illetve kötvényekkel kicseréltetni fognak.¹⁾

Ingatlanra biztosított óvadéktőkénél:

a) az ingatlan hiteles telekkönyvi kivonata;²⁾

b) a becselési jegyzőkönyv vagy ennek hiteles kiadványa;

c) az ingatlant képező ház tűzkárbiztosítási kötvénye, vagy az illető biztosító intézet ide vonatkozó igazolványa;

d) a térítvény a ház tűzbiztosításának folytonos fenntartásáról.

Ingatlanokra bekeblezett adóssági kötvényeknél:

a) a kötvények;

¹⁾ Ezen nyilatkozat némely pénzintézet által a kötményezett értékpapírokra vezetett záradék alakjában adatik; így esetben tehát, miután az értékpapírok különben is csatolandók, külön nyilatkozat csatolására nincs szükség.

²⁾ A telekkönyvi kivonatnak már a házassági óvadék megtörtént bekeblezését is magában kell foglalnia. Így telekkönyvi kivonatot díjmentesen az illető telekkönyvi hivatal állít ki, de a kivonat ívenként 2 K bélyegilleték alá esik.

b) a jelzálogul szolgáló ingatlan hiteles telekkönyvi kivonatai;

c) az ingatlan becsértékét igazoló okmányok (bírói becslési jegyzőkönyv vagy ennek hiteles kiadványa);

d) az adós elismerési nyilatkozata;

e) ha ház képezi az ingatlant: a tűzbiztosítási kötvény, vagy helyett az illető biztosító intézet által kiállított igazolvány és

f) a térítvény a tűzkár elleni biztosítás folytonos fenntartásáról.

Ha az óvadék többféle vagyontárgyakkal (pld. ingatlan és államadóssági kötvények által) biztosított, akkor a kérvény természetesen az e vagyontárgyaknál külön-külön előírt mellékletekkel is felszerelendő.

Az, hogy az előírt mellékjövedelem összege, a következő fejezetben tárgyalandó felségfolyamodvány folytán alább (pld. felényire) szállíttatott, — ezen csekélyebb mellékjövedelem mikénti biztosítására és az esketési igazolvány kérelmezésére nézve különbséget nem tesz, s ily esetben ép úgy kell eljárunk, mint ezen és az előző fejezetben előadatott.

Az óvadék biztosításának megvizsgálása után s annak elfogadhatása esetében vagy észrevett hiányok helyreigazítása után a honvédelmi miniszter az ajánlati okmány eredetijének és kötményezett értékek (letét- és járadék-jegyek) másolatának, illetőleg az értékek jegyzékének visszatartása mellett a főkötelezvényre (sorsjegyre), illetőleg az eredeti letétjegyre, vagy az egyébkénti érték-tárgyra vezetendő záradékban az óvadéknak a tulajdonos őrizetébe történt átadását kitünteti, ezután a kötményezett értékeket, illetőleg az azokra vonatkozó letét-

jegyeket, a kamatfizetési iverket (járadékjegyeket) és az ajánlati okmány másolatát, jelzálogi óvadékoknál az ajánlati okmány másolatát és valamennyi mellékokmányt, nemkülönben a házasságkötéshez szükséges igazolványt az érdekeltnek kézbesíti.

A honvéd közigazgatás a nősülési óvadéku felajánlott tőkék biztonsága és azok kamatozásaért nem vállal szavatosságot.

A felek tehát az óvadéki jövedelmeknek esetleg kényszer útján szükséges behajtásáról és az esetleg valamely veszélynek kitett óvadéki tőkének biztosításáról, tehát a valamely ingatlanon biztosított óvadék] elsőbbségben fenntartásáról s ennél fogva a telekkönyvek újbóli szerkesztése vagy megváltoztatása esetében az óvadék épségben fenntartásáról is gondoskodni, — és a házassági óvadékként kötményezett olyan értékpapírok minden egyes kisorsolásáról, amelyek nem tartoznak az állampapírok és földtehermentesítési kötvények közé, a honvédelmi ministert értesíteni tartoznak.

A házasságkötési igazolvány elnyerése után csupán törvényes, illetve egyházi akadályok állhatnak az állami házasságkötés, illetve az esketés megtarthatásának útjában.

Ha a törvényszerűen nem biztosított házassági óvadék-tőkének elfogadása valótlan tartalmu telekkönyvi kivonatok vagy becslések s effélék által kieszközöltetik, a vétkesek a házassági óvadéktőkének, illetőleg az évi mellékjövedelemnek utólagos telj-biztosításért kezkeskednek.

Ha pedig valamely nősülési óvadéktőke egészben vagy részben értéktelenné vált, vagy ha a biztosítandó évi mellékjövedelem az óvadéki tőkének kamatozása által többé nem fedeztetnék, az óvadéknyújtásra kötele-

zett, ha neki fizetésén vagy nyugdíján és az óvadéki tőke fennmaradt kamatain kívül még más jövedelme is van, az eredeti évi mellékjövedelmet újólág ezen szabályzat értelmében biztosítani tartozik.

A bekövetkezett állami házasságkötés és egyházi esketés megtörténe napja szolgálati uton a honvédelmi ministerhez feljelenendő.

V. FEJEZET.

A nősülési engedély kérése felségfolyamodvány útján.

A felségfolyamodvány benyújthatásának előfeltételei.

A nősülési szabályzat eddig ismertetett rendelkezései az érdekeltek által minden tekintetben szigoruan betartandók.

Maga a honvédelmi minister sem tehet azok alul kivételt¹⁾, s minden más felmentést azok alul csakis Ő Felsége legfelsőbb elhatározása adhat meg.

Ha tehát a házasulandó nincs abban a helyzetben, hogy a korához, rendi fokozatához és állománycsoportjához mért mellékjövedelmet egészben vagy részben biztosítani tudná, esetleg a nősülési engedély kinyerését más körülmények gátolják: czélt csakis Ő Felségének ez irányban

¹⁾ Hogy a honvédelmi minister egy letett óvadéknak egészben vagy részben való feloldását az óvadékköteles egyén egy vagy több leányának tényleges állományu tisztel vagy hivatalnokkal való házasságra léphetése végett engedélyezheti, az a VI. fejezetben „az óvadék visszakérlemezése” czim alatt van tárgyalva.

kieszközlendő kegyelmi ténye által érhet, mivéből felségfolyamodvánnyal kell élnie¹⁾.

A tiszt (tisztviselő) ily folyamodvány benyújthatásához a Szolg. Szab. I. rész. 80. pontja értelmében az előljáró csapat parancsnoka engedélyét kikérni tartozik s ez engedély a felségfolyamodványban megemlítendő.

A felségfolyamodványt különben benyújthatja a menyasszony is, vagy bármely más érdekelt személy.

A m. kir. honvédelmi miniszter az 1904. évi május 20-án kelt 4489/eln. sz. rendeletében a felek tájékoztatása végett és abból a célból, hogy a felségfolyamodványok benyújthatása katonai egyéneknek lehetőleg egyenlő elvek mellett engedélyeztessék, a következőkben jelölte meg azokat a szempontokat, amelyek az ily folyamodványok elintézésénél mérvadók szoktak lenni:

1. az a vőlegény, aki a 30 éves életkort még el nem érte, az előírtnál kevesebb házassági óvadéki évi mellékjövedelem biztosításának feltétele alatt nősülési engedélyt elvileg nem nyerhet, míg a 30. életévét már betöltött vőlegénynek ily engedélyre csak akkor lehet kilátása, ha arája: tisztnek vagy honvéd (katonai) tisztviselőnek a leánya és az előírt házassági óvadéknak legalább a fele biztosítottak;

¹⁾ És pedig ha a házasulandó már kezdetben tudja, hogy az óvadék elégtelensége miatt ő Felsége kegyelméhez kell fordulnia, akkor a nősülési engedélynek a minisztertől való kérelmezése nélkül mindjárt felségfolyamodvánnyal éljen, — ha azonban csak később, a szabályszerű engedély elnyerése után győződik meg, hogy ezen engedély feltételeinek a cautió elégtelensége miatt meg nem felelhet, akkor a felségfolyamodványban említse meg, hogy a nősülési engedélyt már a szabályszerű feltételek alatt megkapta, de ezen feltételeknek közbejött körülmények folytán megfelelni nem képes.

2. azokban az esetekben, melyekben a vőlegény törzstiszti vagy legalább századosi rendfokozatban áll, a szóbanforgó kérelmek az 1. pontban foglaltaknál enyhébb elbírálásban részesítettnek;

3. a vezérkarhoz beosztott tisztek részére, ha az összes egyéb feltételeknek megfelelnek, nősülési engedély szolgálati okokból csakis 4 héttel a századosokká¹⁾ történő kinevezetésüket és a csapathoz való egyidejűleges bevonulásukat megelőzőleg adatik.

A fentebb 1—3 alatt elősorolt feltételek hiányában tehát alig van kilátás arra, hogy a folyamodvány sikerrel jár, magától értetődik azonban, hogy teljesen ő Eelsege legmagasabb belátásától függ minden esetben, hogy kegyelmi jogával mikor éljen.

A benyújtás módja.

A felségfolyamodvány írásban és pedig vagy személyesen, az erre meghatározott kihallgatási napokon, vagy közvetve »ő császári és apostoli kir. Felsége I. Ferencz József Ausztria császára és Magyarország apostoli királyának« czímzeve, postai úton benyújtható.

A tapasztalat azt mutatja, hogy az audiencián való személyes benyújtásnak nem igen van előnye a postai úton való benyújtás fölött.

A beérkezett felségfolyamodványok fölött ő Felsége az ő katonai irodájának referálását szokta meghallgatni s azután a felségfolyamodványt vagy ellátja a legfelsőbb kézjeggyel (signatúrával) vagy nem.

¹⁾ Ha a vezérkarhoz beosztott tiszt már mint százados van a csapatnál, úgy természetesen még kevesebb az akadály a nősülési engedély elnyerése előtt.

A felségfolyamodvány minden esetben leküldetik a honvédelmi miniszterhez. Ha a folyamodvány a legfelsőbb kézjeggyel ellátva nincs, akkor ez azt jelenti, hogy Ő Felsége kegyelmet gyakorolni nem kíván, miért is a honvédelmi miniszter ilyenkor a folyamodót értesíti, hogy kérelme teljesíthető nem volt. Ellenben ha a folyamodvány a legfelsőbb signaturával érkezett le, akkor a miniszter a véglegény előjáró (csapat) parancsnokságától, a netán szükséges okmányok bekövetelése mellett, véleményes jelentést szerez be és utána Ő Felségéhez, ha csak törvényes akadályok vagy különös tekintetek útját nem állják, pártoló felterjesztést tesz; miután a folyamodvány-nak a legfelsőbb kézjeggyel történt ellátása azt jelenti, hogy ő Felsége hajlandó kegyelem gyakorlásra, csakhogy előbb, mint alkotmányos fejedelem, felelős miniszterét kívánja meghallgatni.

Első sorban tehát az a kívánatos, hogy a kérvény a legfelsőbb kézjeggyel elláttassék, habár a honvédelmi miniszter, ha a kérelmet különösen méltánylást érdemlőnek tartja, akkor is tehet pártoló felterjesztést, ha a folyamodvány legfelsőbb signaturát nem kapott.

A felségfolyamodvány külalakja, indokai és bélyege.

A kérvény általában a felségfolyamodványokhoz hasonlóan állítandó ki. A szöveg csak hasábasban (az iv jobb felére) irandó s az aláírás azon a lapoldalon, melyen a szöveg végződik, alul jobbra az alsó szélétől mintegy 3 cm-tre irandó.

E kérvényhez finom miniszteri papír használandó. A papír színe fehér, a tintáé fekete.

Tartalma a kérelem tárgyához mérendő s az indokolásra különös figyelem fordítandó.

Indokai olyanok, melyek bármi más kegyelmi tény indokául szolgálhatnak és olyanok is legyenek, melyek speciálisan egy ily kérelem megokolására alkalmasak. Így az ara, a véglegény és ezek szüleinek érdemei, kitüntetései, utóbbiak hosszas katonai vagy állami szolgálata, dicséretes magaviselete, az illetőket ért csapás, mely a biztosíték letévesztését lehetetlenné tette vagy oly sajátlagos vagyoni viszonyok felemlítése, melyek miatt (pld. az illető még nem nyervén el vagyona feletti szabad rendelkezési jogát) a mellékjövedelem csak ez idő szerint nem biztosítható, továbbá oly közhítelű okmányok csatolása, melyekből kitetszőleg a házasulandóra tetemesebb örökség háramland s ő már most is megfelelő segélyben részesül, vagy az illető vagyontárgy, mely biztosítékkul lekötteni óhajtatik: tényleg hajtja az előirt mellékjövedelet, de a fennálló szabályok szerint olyannak még sem fogadható el; továbbá, hogy az arának több testvére van, kiknek megrövidítése nélkül annak apja az egész óvadékot letenni, vagy egész birtokát lekötni nem képes; esetleg, hogy az ara árva vagy éppen katonatiszt árva, aki a házasság által tisztos és biztos existenciára tenne szert; hogy a véglegény valamely csatában (Bosznia occupatiója alkalmával) részt vett; a házasulandó tiszt előszeretete pályája iránt, stb. stb.

A felségfolyamodvány ivenként 50 kros bélyeggel látandó el. (Bély. és ill. szab. 13. tét. III. pont).

Fontosabb indokok okmányilag igazolandók és czélszerű mindazon okmányokat is mellékelni, melyek a rendes nősülési kérvényhez is feltétlenül csatolandók (I. II. fejezet).

A felségfolyamodvány mintája.

A felségfolyamodvány mintájául szolgálhat a következő:

Császári és apostoli kir. Felség!

Legkegyelmesebb Ur!

Diósi Szabó István győri kir. ítélő táblai tanácselnök és neje született Nagy Emilia leányával Margit kisasszonynyal házasságra lépni óhajtok, mely czélom elérésére a nősülési szabályzat 4. §-a, miután 30. életévetem még be nem töltöttem, évi 3000 korona mellékjövedelem szabályszerű biztosítását teszi szükségessé.

Arám szülői összes vagyonukat és pedig: egy a hódolatteljesen idezárt bírói becslési jegyzőkönyv és közjegyzői okiratban foglalt bérszerződés szerint: 36000 koronára becsült s évenként 1800 korona bérjövédelmet hajtó tehermentes házukat, valamint 13,400 koronánévértékű 4¹/₂%-os magyar jelzálog hitelbank zálogleveleiket ajánlják fel, mely vagyontárgyak azonban, miután az érintett ház csak 18,000 korona óvadéktőke, tehát 900 korona évi mellékjövedelem biztositékál szolgálhat, a kötvények pedig csak évi 600 koronát kamatoznak, csakis az előírt 3000 korona évi jövedelem felének szabályszerű biztosítására alkalmasak.

Minthogy pedig ezen okból a nősülési szabályzat határozványai szerint arámát nőül nem vehetem, előljáró ezredparancsnokságom engedélye mellett bátor-kodom

császári és apostoli kir. Felséged színe elé azon legalázatosabb kérelemmel hódolatteljesen járulni, hogy atyai kegyelméből kivételesen megengedni méltóztassék, miszerint arámmal az előírt házassági óvadéki évi mellékjövedelem felének szabályszerű biztosítása mellett házasságra léphessek.¹⁾

Ezen legalázatosabb kérelmem támogatására, legkegyelmesebb tekintetbevétel czéljából bátor-kodom legalázatosabban je-lenteni, hogy:

arám a tisztí állás tekintélyének mindenkép megfelelő származással és széles

¹⁾ Ha a folyamodó éppenséggel nem képes óvadékokt nyújtani, akkor ez utóbbi mondat így szövegezendő: „miszerint arámmal az előírt mellékjövedelem biztosítása nélkül házasságra léphessek.“ —

ha pedig az évi mellékjövedelem csak ez idő szerint nem biztosítható: „miszerint arámmal az előírt mellékjövedelem szabályszerű biztosítása nélkül, de annak utólagos biztosításának kötelezettsége mellett házasságra léphessek“.

ha végül folyamodó mint nős tartalékos tiszt a ténylegésítés czéljából köteles az előírt házassági óvadéki mellékjövedelmet biztosítani, akkor persze a bevezető rész ennek megfelelőleg, maga a kérelem pedig akként lesz szövegezendő, hogy „az előírt házassági óvadéki mellékjövedelem felének szabályszerű biztosítása mellett a m. kir. honvédség tényleges állományába való áthelyeztetésemet kegyelemből megengedni méltóztassék“.

körü társadalmi műveltséggel bir, s e mellett házas nevelésű és szerény igényű,

rendezett pénzügyi viszonyaim az egybekelés által csorbát nem szenvednek, de még javulnak is, mert

bár az érintett ház szabályszerű biztosítékul csak 900 korona évi mellékjövedelem erejéig szolgálhat, mégis az a fentebb hódolatteljesen hivatkozott közjegyzői okirat szerint tényleg 1800 korona évi mellékjövedelmet hajt s arám atyja a hódolatteljesen csatolt s közjegyzőleg hitelesített nyilatkozat szerint a szabályszerűen biztosítandó évi 1500 koronán kívül, még évi 600 koronával, bennünket a sajátjából segélyezni fog, amire a nyilatkozaton látható hatósági igazolás szerint vagyoni helyzeténél fogva képes is,

arámnak még két fivérére van, kiknek mindegyike katonatiszt,

édes atyám mint honvédalezredes halt meg, 35 évig szolgált a cs. és kir. közös hadsereg, valamint a m. kir. honvédség tényleges állományában,

néhai édes atyám még 1898-ban cs. és kir. Felsőged által a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntetett ki.

a hódolatteljesen csatolt keresztlevel szerint már jövő évi hó.....én töltöm be 30-ik életévemet, mely időpon-
ton tul különben is csak évi 2000 K

mellékjövedelem volna a nősülési engedély elnyerése céljából biztosítandó,

leendő apósom 30 év óta áll állami szolgálatban,

arámra 76 éves nagyatyja halálával a hódolatteljesen idezárt helyhatósági bizonyítvány tanúsága szerint tetemes örökség szálland,

11 év óta szolgálók a m. kir. honvédség tényleges állományában, egész életemet a katonai pályának szenteltem s legfőbb dicsőségemet helyezem abba, hogy minden erőmet

császári és apostoli kir. Felsőged legmagasabb trónja és hazánk szolgálatára és védelmére fordíthassam.

Legmélyebb hódolattal esedezem

cs. és apostoli kir. Felsőgedhez, miként felsorolt indokaim legkegyelmesebb tekintetbe vételével, házasságra lépésemet felbiztosíték nyújtása mellett kivételesen és legkegyelmesebben engedélyezni méltóztatassék.

Császári és apostoli kir. Felsőged legálázatosabb, hű alattvalója:

Horváth Pál s. k.

százados.

Felzet: Ő császári és apostoli királyi Felsőged I. Ferencz József osztrák császár és Magyarország apostoli királyának.

*Legalázatosabb folyamódványa :
Horváth Pál m. kir. honvédszázadosnak,
melyben az évi mellékjövedelem felének szabályszerű biztosítása melletti házasságra lépéshetésének legkegyelmesebb engedélyezését hódolatteljesen kérni bátorodik.*

15. minta¹⁾.

A legfelsőbb elhatározás.

Ha ő felsége a benyújtott folyamódvány következtében minden mellékjövedelem biztosítása nélkül engedélyezi a házasságra lépést, akkor erről a honvédelmi minister egy a legfelsőbb elhatározást tartalmazó »nősülési engedélyt« állít ki, melynek felmutatása mellett, törvényes akadály nem léteben, az állami házasságkötés, illetve egyházi esketés megtörténhetik.

Ha azonban ez engedély csak az előírt mellékjövedelem bizonyos része biztosításának kötelezettsége ellenében adatott, akkor e mellékjövedelemrészt ép úgy kell biztosítani, mint az a III. fejezetben leíratott, megtörténte után pedig a házasságkötési igazolvány kiadatása egészen a IV. fejezetben előadottak szerint kérelmezendő.

¹⁾ Az, hogy az adott esetben az ezen mintákban felsorolt hasonló indokok valamennyije fenforogjon, természetesen nem igen fordul elő s itt csak annak megvilágításául soroltam fel ily nagyszámu indokot, hogy mily indokok szolgálhatnak a felségfolyamódvány támogatására.

VI. FEJEZET.

Állami házasságkötés és egyházi esketés. Házassági akadályok. Felmentés (dispenzáció). Külföldön kötendő házasság.

Általános észrevételek.

Magyarországon (Fiume városát és kerületét is ideértve) az 1894. évi XXXI. törvénycikk szerint a házasságot polgári tisztviselő előtt kell megkötni és az oly kötés, mely nem polgári tisztviselő előtt történt: semmi vonatkozásban sem tekintetik házasságnak (kötelező polgári házasság); míg Horvát-Szlavonországokban az egyházi esketés tekintetik törvényesnek.

Ausztriában az illető vallásfelekezet lelkésze előtt kell ugyan a házasságot kötni, mindazonáltal a polgári hatóság előtt megkötött házasság is érvényes, ha a házasulandók felekezetenkívüliek, vagy ha az illetékes lelkész az esketést valamely az állam által el nem ismert okból megtagadja (szükségbéli polgári házasság. Notzivilhe).

Az eljegyzés alapján egyik fél sem követelheti a másiktól a házasság megkötését, de úgy a magyar,

mint az osztrák jog szerint köteles az alapos ok nélkül visszalépő vagy a visszalépésre alapos okot szolgáltatató fél a másik jegyesnek (rokonainak) a házasság céljából tett kiadásokat megtéríteni és a házasság okából kapott ajándékokat visszaadni.

A magyar jog szerint a kihirdetés hiánya a házasságot nem teszi érvénytelenné, ellenben az osztrák jog szerint az előzetes kihirdetés nélkül létrejött házasság érvénytelen.

Magyarországon minden házasság felbontható bírói ítélettel.

Az osztrák polgári törvénykönyv hatályának területén a házasság, a megkötése ellen fennforgott semmiségi okok alapján, megsemmisíthető, de egyébként a katolikusok házasságát csak a halál bontja fel, míg a nemkatolikusok házassága bírói ítélettel is felbontható.

Az osztrák polgári törvény idevonatkozó rendelkezéseinek további ismertetése meghaladná könyvünk célját és terjedelmét, minélfogva most még csak a szorosabban vett Magyarországon hatályban levő törvényes rendelkezéseket ismertetjük általános tájékoztatóul.

Kötelező polgári házasság s annak akadályai. Gyermekek vallása.

A kötelező polgári házasságról, a gyermekek vallásáról és állami anyakönyvekről az 1894. évi XXXI., XXXII. és XXXIII. törvénycikkek szólnak, melyeknek minket közelebbről érdeklő főbb rendelkezései a következők:

A házasságot Magyarországon (Horvát-Szlavonorszá-

got kivéve, de Fiumét és kerületét ideértve) polgári tisztviselő előtt kell megkötöni.

Polgári tisztviselő: *a)* az anyakönyvvezető (amennyiben a házasságkötésnél való közreműködésre is fel van hatalmazva), *b)* a törvényhatóság első tisztviselője (polgármester, alispán) *c)* a főszolgabíró, *d)* a rendezett tanácsú város polgármestere, *e)* az osztrák-magyar monarchia diplomáciai képviselője, consula s ezek helyettese.

A házasságot rendszerint azon anyakönyvvezető előtt kell kötni, kinek kerületében a házasulandóknak vagy azok egyikének rendes lakhelye van, de ezen anyakönyvvezető a felek kérelmére felhatalmazhat más anyakönyvvezetőt is a házasságkötésnél való közreműködésre.

A házasság megkötését kihirdetés előzi meg.

A kihirdetést attól az anyakönyvvezetőtől kell kérni, a kinek kerületében lakik legalább egyike a kihirdetendőeknek.

A kihirdetés iránt az anyakönyvvezetőhöz intézendő s mindkét házasuló által két tanu előttemezése mellett aláírandó kérvényhez csatolni kell:

1. a vőlegény és menyasszony születési anyakönyvi kivonatát,

2. a 24 éven aluli házasuló részéről szülői, illetve törvényes képviselői beleegyezést, még pedig:

a) ha az atya él: az atyának;

b) ha az atya nem él, vagy a kiskoru törvénytelen: az anyának;

c) ha a szülők egyike sincs életben: a gyámnak a házasságba beleegyező nyilatkozatát;

d) gyámi beleegyezés esetében szükséges bemutatni a gyámi rendelvényt s ha a kiskoru 20 éven aluli: még

a gyámhatóság jóváhagyását is; ez utóbbira azonban nincs szükség, ha a gyám a kiskorúnak nagyatyja:

3. a katonatiszt (tisztsíviselő) vőlegény a nősülési engedélyt és illetőleg a házasságkötési igazolványt;

4. a magyar állampolgár, ha nem Magyarországon született: községi illetőségi bizonyítványát, a mely a katonai kötelezettség teljesítésére vonatkozó okmányokkal, vagy munkakönyvvvel (cseledeknyvv) is pótolható;

5. egy esetleg megszűnt korábbi házasságra vonatkozó iratokat, (esketési, halotti anyakönyvi kivonatok, felbontó bírói ítéletek.)

Szabadságában áll azonban a házasulónak a vármegye alispánjától, illetőleg a város polgármesterétől a kihirdetés alól felmentést kérni; ha erre elegendő okul szolgáló és figyelembe vehető körülményeket felhozni és igazolni képes.

A felmentés iránt az ^{alispánhoz} polgármesterhez — intézendő kérvényhez a fent megjelölt iratokon kívül még egy nyilatkozat is csatolandó, mely mindkét házasulót által aláírva vagy kézjeggyével ellátva és közjegyző vagy az ottani lelkész által hitelesítve azt tartalmazza, hogy a jegyesek között tudomásuk szerint házassági akadály nem áll fenn.

A felmentés iránti kérvényre 1 koronás, a mellettkelt iratokra pedig 30 fill. magyar okmánybélyeg ragasztandó, kivéve azon iratokat, melyeken egy 30 filléres, (15 kros), vagy ennél nagyobb értékű magyar vagy osztrák okmánybélyeg már fel van ragasztva.

Az elutasító határozat ellen a belügyministerhez lehet felebbezni.

Külföldieknek Magyarországon kötendő házassága csak akkor hirdethető ki, ha az illetékes külföldi

hatóságuk által kiállítandó tanusítvánnyal igazolják, hogy hazájuk törvénye szerint akadály nem forog fenn. Ily tanusítvány felmutatása alól a horvát-szlavon illetőségűek felmentetnek. E tanusítványt Bosznia-Hercegovinában az ottani országos kormány, Ausztriában a Bezirkshauptmann állítja ki. E tanusítvány beszerzésének kötelezettsége alól különben az igazságügyminister felmentést adhat.¹⁾

A felek a kihirdetésről írásbeli bizonyítványt kérhetnek, a miért díj nem jár.

A kihirdetés az anyakönyvvezető hivatalos helyiségében és a községházánál nyílt helyen 14 napig tartó kifüggesztéssel történik.

A házasságkötés — fontos okok kivételével — csak nyilvánosan, az erre rendelt hivatalos helyiségben, a kihirdetés megtörténtét követő 3 nap múlva történhetik.

A házasság akként köttetik meg, hogy a tisztében eljáró polgári tisztsíviselő előtt együttesen jelenlevő házasulók mindegyike két tanu jelenlétében határozottan és feltétlenül kijelenti, hogy egymással házasságot kötnek. A polgári tisztsíviselő e kijelentés megtörténte után a házasulókat a törvény értelmében házastársaknak nyilvánítja. Tanukul csak tizenhatodik évöket betöltött ép elméjű egyének (rokonok is) alkalmazhatók.

A házasság kihirdetése és a házasságkötésnél való közreműködés díjmentes.

A különböző vallásfelekezethez tartozó házasulók házasságuk megkötése előtt egyszer s mindenkorra megegyezhetnek arra nézve, hogy gyermekeik valamennyien az atya vagy az anya vallásában neveltessenek. A meg-

¹⁾ Lásd még e tekintetben alább »Házasságkötés külföldön« cím alatt.

egyezés csak akkor érvényes, ha kir. közjegyző, járásbíró, főszolgabíró vagy polgármester előtt jön létre. Előzetes megegyezés hiányában a gyermekek: szülők vallását nemük szerint követik.

A születések egy hét alatt, a halálesetek pedig a legközelebbi hétköznapon azon állami anyakönyvvezetőnél jelentendők be, kinek területében előfordultak¹⁾.

A házassági akadályok az említett új törvény szerint vagy tiltók vagy bontók. A tiltó akadályok miatt a házasság érvénye bizonyos határidőn belül az illető házasság fél illetőleg törvényes képviselője által perrel megtámadható, — míg a bontó akadályok a házasságot önmagukban véve semmissé teszik, minélfogva az ily akadályok daczára létrejött házasság érvénytelenítését bárki, a ki a házasságnál jogilag érdekelve van, vagy a kir. ügyész is bármikor szorgalmazhatja.

A kötelező polgári házasság intézményéről szóló törvény idevonatkozó komplikált rendelkezéseinek részletes ismertetése messze túl haladná könyvünk célját. Szükséges tájékozásul azonban ideiktatjuk általánosságban a minket érdeklő főbb rendelkezését.

Férfi 18-ik, nő 16. évében köthet házasságot. Az igazságügyminister felmentést adhat. Kiskoru egyen házasságához a kiskoru szülőjének illetve törvényes képviselőjének beleegyezése szükséges.

Nem köthetnek házasságot egymással:

a) kik ki nem hirdették s a kihirdetés alul fel nem mentettek,

b) a vérrokonok egyenes ágon,

¹⁾ Erre nézve, valamint a parancsnokságoknak e tekintetben való kötelezéseikre nézve l. bővebben az 1895. évi Rend. Közlöny 32. sz.

c) testvérek,

d) testvér testvérének vérszerinti leszármazójával,¹⁾

e) az egyik házastárs a másik házastársnak egyenes ágbeli vérrokonával,

f) az, kinek korábbi házassága meg nem szűnt vagy érvénytelené nyilvánítva nincs,

g) az unokatestvérek,²⁾

h) az egymással örökbefogadói és örökbefogadotti, vagy gyám és gyámtolt viszonyban levők.

A többi akadályokat mint ritkábban s az »állás-szerű« tiszti házasságoknál szinte elő sem fordulhatókat mellőzvé, még csak azt emeljük ki, hogy tilos a nőnek új házasságot kötni házasságának megszűnésétől vagy érvénytelené nyilvánításától számított 10 hónap eltelte előtt.³⁾ Elhárul ezen akadály, ha a nő időközben szült.

De tilos természetesen a házasságkötés katonai egyénekre nézve a felettes katonai (honvéd) közigazgatási hatóságuk nősülési engedélye s amennyiben általuk házassági óvadék is biztosítandó, az ezen biztosítást tanúsító »igazolvány« nélkül is.⁴⁾

Egyházi esketés és akadályai.

A kötelező polgári házasságról szóló törvény a házasságkötésre vonatkozó vallási kötelességeket nem érinti, a felek tehát a polgári házasságkötés után magukat egyházilag is összedathatják, sőt mint láttuk, tisztek és tisztviselők, amennyiben Magyarországon (Horvát-Szla-

¹⁾ A király felmentést adhat.

²⁾ Az igazságügyminister felmentést adhat.

³⁾ Az igazságügyminister felmentést adhat.

⁴⁾ L. 1894. évi XXXI. t.-cz. 26. §-át s a vonatkozó végrehajtási utasítást.

vonorságokat kivéve) akarnak házasságot kötni, nősülési engedélyt csak úgy nyernek, ha kinyilatkoztatják, hogy magukat egyházilag eskettetni is hajlandók és képesek.

Erre való tekintettel indokolt lehetne tehát az egyházi esketésre vonatkozó szabályokat is tüzetesebben ismertetni, ámde ettől ismertebb voltuknál fogva és a rendelkezésünkre álló tér szűk volta miatt el kellett tekinteni s az alább felemlítendő egyházi akadályokon kívül csak azt emeljük ki, hogy a róm. kath. egyház csak az esetben adja áldását a v e g y e s hitfelekezetű párra, ha kötelezik magukat, hogy gyermekeiket kivétel nélkül a róm. katolikus vallásban neveltetik, — míg a református egyház csak azt kívánja, hogy a gyermekek nemük szerint kövessék a szülők vallását.

A róm. kath. egyház a »stolá«-t fenntartotta, míg a református egyház annak fizetését a hives tetszésére bizza. A református egyház a keresztény és nem keresztény közti házasságot is megáldja, illetve esketi, ha az egyik fél református, — ugyanezt a rabbik egy része is megteszi, ha az egyik fél izraelita.

A z e g y h á z i a k a d á l y o k, melyek az egyes vallásfelekezetek szerint is különbözők, általában vagy tiltók, melyek fennállásáig az esketés meg nem tartható, vagy bontók, melyek nem csak tiltják a házasságot, de a már létrejött egybekelést is semmissé teszik.

Minket főleg a »tiltok« érdekelnek, melyek a következők :

Róm. katolikusoknál: 1. a szentes idő (advent kezdetétől vízkeresztig, hamvazó szerdától bezárólag husvét utáni első vasárnapig), kivéve a halálos ágyon házasulót, 2. a tilalom (a püspök vagy plébános ugyanis

betilthatja a házasságot, ha alapos gyanu merül fel rokonság vagy más bontó akadály tekintetében), 3. a fennálló eljegyzés harmadik személy(lyel)¹⁾ 4. egyszerű fogadás (ha valaki magában, isten előtt szüzi fogadalmat tett).

Protestánsoknál: 1. a tilalom, 2. az előzetes kihirdetés hiánya.²⁾

Görög-keleti katolikusoknál: 1. a tilalom, 2. a szentes idő, 3. serdületlen kor, 4. az isteni tiz s az egyházi kilencz parancsolat nem tudása.

Kiskoru házasulónak házasságához az egyház törvényei is megkívánják az atyai (gyámi) beleegyezést. Ily beleegyezés hiánya a katolikus és keleti egyház szerint: tiltó, a protestánsoknál bontó akadály.³⁾

Az egyházi akadályok alul felmentést (dispensatiót) adhat róm. katolikusoknál a pápa, vagy ennek különös felhatalmazása alapján a püspök. A protestánsoknál a rokonság illetve sógorság tekintetében a király, más esetekben a püspök; görög hitűeknél: a püspök és patriarcha, legfelsőbb fokban a király; — az izraelitáknál: a polgári hatóság.

Házasságkötés külföldön.

Ha magyar állampolgár külföldön (a monarchia másik államában) akar házasságot kötni, házasságát

¹⁾ Az ünnepélyes eljegyzés görög hitűeknél bontó akadály.

²⁾ A kihirdetés hiánya a katolikusoknál bontó akadály.

³⁾ Általában mindenki tartozik az esketés előtt idegen, nőtlen vagy özvegy voltát beigazolni, illetőleg keresztlevélét bemutatni, ha csak azon helynek, hol az esküvő történik, anyakönyvébe nincs bevezetve. Ha a keresztlevél elő nem kerithető, ez esetben a további intézkedés az illető lelkész feljelentése folytán a püspökököt illeti.

ittthon is tartozik kihirdettetni, ezenfelül (épp úgy, mint Magyarországon nősülő külföldi) köteles egy tanusítvánnyal igazolni, hogy hazájának törvényei szerint a házasságkötés ellen nincs akadály.

Ezt a tanusítványt a magyar igazságügy-minister (Horvát-Szlavonországban, illetőleg Boszniában az ottani országos kormány) állítja ki. A m. kir. igazságügyminister e tanusítványt addig ki nem adja, míg folyamodónak a tervbe vett házasságát Magyarországon — az erre illetékes magyar állami anyakönyvvezető — ki nem hirdette, vagy az illetékes magyar közgazgatási hatóság a kihirdetés alól felmentést nem adott.

A tanusítvány iránti kérvény közvetlenül az igazságügyministerhez benyújtható s ahhoz a most említett bizonyítványon, illetőleg kihirdetés aluli felmentésen kívül a tanusítványra szükséges 2 koronás bélyeg valamint a fentebb¹⁾ kihirdetés alóli felmentést kérő folyamodvány mellékleteiként megjelölt iratok is csatolandók. A kérvényre 1 koronás, mellékleteire pedig (ha okmánybélyeggel amugy is ellátva nincsenek) 30 filléres bélyegek ragasztandók s az esetben, ha a folyamodó a kézbesítést külföldre a saját czimérekivánja eszközölni, 45 filléres magyar levéljegy is a kérvényhez melléklendő.

Czélszerű, s az eljárást is meggyorsítja, ha folyamodó mindjárt a kihirdetés vagy az ez alóli felmentés iránt az anyakönyvvezetőhöz, illetőleg ^{az alispánhoz} a polgármesterhez ^a intézett kérvénye mellé csatolja a tanusítványra szükséges 2 koronás magyar okmánybélyeget, valamint

¹⁾ Lásd a fejezet elején „Kötelező polgári házasság s annak akadályai” czím alatt.

45 fill. magyar levéljegyet és kéri, hogy a kihirdetési bizonyítvánnyal vagy felmentéssel kiegészített összes iratok a m. kir. igazságügyministeriumhoz közvetlenül terjesztessenek fel.

Ha folyamodó a szükséges magyar bélyeg és levéljegyet beszerezni nem képes, úgy a megfelelő összeg készpénzben melléklendő.

Nősülési szabályzatunk szerint egy már letett óvadékot bármikor szabadon ki lehet cserélni a következő feltételek alatt:

1. ha az új óvadékul szolgáló vagyontárgy házassági óvadékul szintén alkalmas,¹⁾

2. ha az új óvadék évi jövedelme nem kevesebb a régi óvadék évi jövedelménél²⁾ és

3. ha a kicserélésbe a házasfelek mindketteje és ha a régi óvadékot nem ők tették volna le: rajtuk kívül még az óvadéknyújtó is beleegyezik.

A kicserélés megengedésére a honvédelmi minister van hivatva s az eziránti kérvények hozzá közvetlenül benyújthatók.

Ha a felek a letett óvadékon kívül külön is rendelkeznek az új óvadék biztosítására szükséges vagyonnal, akkor ezen új óvadék a III. fejezetben foglaltaknak megfelelően egy ajánlati okmány szabályszerűen biztosítandó s a biztosítás megtörténtét tanúsító okmányok (értékek) a régi óvadéokra vonatkozólag kezeik közt levő értékekkel (okmányokkal), valamint az érdekelt felek beleegyezését tanúsító okmánnyal együtt — a kicserélés engedélyezése és a régi óvadék visszaszolgáltatása végett — rövid kérvény kapcsán közvetlenül a honvédelmi ministerhez beterjesztendők.

A kérvény a házasfelek által közösen aláírható,

¹⁾ Hogy mily vagyontárgyak alkalmasak óvadékul, az a jelen mű III. fejezetének elején foglalt „Átnézet”-ben fel van sorolva.

²⁾ Ingatlanokra bekeblezett óvadéktökök után 5%-tőlinal magasabb kamat nem számítható s általában arra az esetre, ha az új óvadék ingatlan által kívántatik biztosíttatni, a jelen mű III. fejezetében a „bekeblezés” cím alatt kifejtett követelmények szem előtt tartására külön is utalok.

VII. FEJEZET.

A házassági óvadék kicserélése, kisorsolása, továbbá részben vagy egészben visszakérése. Kamatok felvétele. Az óvadék elidegenítése és elzálogosítása. Az óvadéki mellékjövedelem adója. Eljárás különleges esetekben.

Az óvadék kicserélése.

Az óvadék kicserélésének szüksége beállhat a fél akaratától függetlenül akkor, ha az értékpapirokban letett óvadékból valamelyik vagy valamennyi értékpapír (kötvény, záloglevél) kisorsoltatik vagy konvertáltatik s így a kisorsolt értékpapírt ujjal kell pótolni, — vagy pedig kicserélhető az óvadék mindazon esetekben, melyekben a kicserélést a felek saját érdekükben jónak látják (például mert a felek az értékpapirokban biztosítva levő óvadékot más, magasabb kamatozású értékpapirokkal vagy pedig ingatlannal akarják biztosítani stb.). A kisorsolás esetéről alább az »értékpapírok kisorsolása« cím alatt külön szólnunk, itt csak a »kicserélés« tulajdonképeni esetét, vagyis azt tárgyaljuk tüzetesebben, hogy miként kell eljárni akkor, ha a letett (régí) óvadékot egy más (új) óvadékkal akarjuk helyettesíteni.

vagy ellenesetben azon házassfél részéről, ki a kérvényt alá nem írta, egy a kért kicserélésbe való beleegyezést tanúsító »nyilatkozat« csatolandó.

A kérvény mintájául szolgálhat a következő:

1 K
bélyeg

Nagyméltósága Minister Ur!

Nagyméltóságodnak az évi ápril hó-én szám alatt kelt engedélye alapján történt házasságra lépésünk alkalmából az előirt 2000 korona házassági óvadéki évi mellékjövedelem biztosításául a kamatfizetési ívével együtt idecsatolt s anyósom, illetve anyám, névleg N. N. tulajdonát képező 50,000 korona névértékű 4⁰/₀-os magyar államadóssági koronajáradékkötvény kötményeztetett.

Mínhogy pedig jelenlegi házassági óvadékunkat magasabb kamatozású értékpapirokkal, nevezetesen 4¹/₂⁰/₀-os horvát-szlavon regale kötvényekkel óhajtjuk kicserélni, mely alázattal kérjük Nagyméltóságodat, miszerint a kicserélést engedélyezni, illetőleg az új óvadékkötményezett s idecsatolt 44,500 korona névértékű 4¹/₂⁰/₀-kal kamatozó horvát italmérési jog kártalanítási (regale) kötvényt óvadékkul elfogadni s a régi óvadékkul szolgáló 50,000 korona névértékű kötvényt az óvadéki kötelek alul feloldva, részünkre visszaszolgáltatni méltóztatnék.

Mindkét kötvény kamatfizetési íve s a

régi óvadékkra vonatkozólag kezeink közt maradt ajánlati okmány-másolat, végül az új óvadékkra vonatkozó eredeti és egyszerű másolatú ajánlati okmány¹⁾ és az anyósom, illetve anyám nyilatkozata, mely szerint a fentvázolt kicseréléshez a maga részéről szintén hozzájárul, csatolva.

Nagyméltóságodnak hódoló tisztelettel
(Kelt)

alázatos szolgáló

X. Y. s. k.

százados

és neje szül.

N. N. s. k.

16. minta.

E kérvény folytán a minister a régi óvadékkul kötményezett kötvényt a feloldási záradékkal ellátva a félnek a tárgytalanná vált régi eredeti ajánlati okmány-nyal együtt vissza fogja adni, a fél azonban kérheti, hogy a minister a feloldási záradékkal ellátott kötményezett kötvénynek szabaddá írása iránt is intézkedjék és a már

¹⁾ Ezen ajánlati okmány az óvadéknyújtó által a III. fejezetben található megfelelő mintához képest szerkeszthető s ama minta bevezető bekezdése esetleg ekként szövegeezhető: Az X. Y. m. kir. honvéd-százados és neje szül. N. N. között kötött házasság alkalmából 50,000 korona névértékű 4⁰/₀-os magyar államadóssági koronajáradék kötvényekkel biztosított házassági óvadéknak horvát-szlavon italmérési jog kártalanítási kötvényekkel leendő kicserélése végett felajánlom »a tulajdonomat képező következő« stb.

szabaddá irt (szelvényekkel ellátott) kötvényeket szolgáltatassa ki neki.¹⁾

Ha azonban a felek az új óvadék letételéhez szükséges külön vagyonnal nem rendelkeznek, hanem az új óvadékot a régi óvadék értékének felhasználása mellett óhajtják beszerezni, a honvédelmi minister megengedheti, hogy a kicserélés az illető honvédkerületi parancsnokság közbenjöttével akként ejtessék meg, hogy a feloldott régi óvadék nem a félnek, hanem a kerületi parancsnokságnak küldetik meg, mely azután a felekkel egyetértőleg s ezek költségére a régi óvadék értékesítése és értékének felhasználása mellett az új óvadék biztosítása iránt intézkedik s a honvédelmi miniszterhez jelentést tesz.

Az ez esetben követendő eljárást az alábbi kérvényminta eléggé megvilágítja.

¹⁾ A feloldási záradékkal ellátott kötményezett kötvények (záloglevelek) helyett szelvényes kötvények (záloglevelek) kiszolgáltatása végett különben a kötményezett értékeket ahhoz a pénztárhoz (központi állampénztárhoz, bécsi k. k. Staatschuldencassehoz bankhoz, pénzügyintézethez) kell a régi eredeti ajánlati okmányokkal (és kamatfizetési ívvel) együtt benyújtani, amely a kötményezést annak idején eszközölte. Az általános és az osztrák államadósági kötvények ezenfelül a tulajdonosnak hitelesített girójával is ellátandók benyújtás előtt. E végből az is elég, ha a tulajdonos az aláírását egyszerűen rávezeti és hitelesítetteti a kötvényen (Giro in bianco) Lásd az 1883. évi R. K. 39. számában, illetőleg az 1883. évi Normal-Verordnungsblatt 48. számában közzétett pénzügyministeri utasításokat.

1 K
bélyeg

Nagyméltósága Minister Ur!

Férjemmel, X. Y. honvéd századossal a Nagyméltóságod 190... évi.....számu engedélye alapján történt házasságra lépésem alkalmából az előirt évi 2000 korona házassági óvadéki mellékjövedelem, a kamatfizetési ívvel és a vonatkozó ajánlati okmány-másolattal együtt idecsatolt s anyám tulajdonát képező 50,000 korona névértékű 4°/o-os magyar államadósági kötményezett kötvénnyel biztosított.

Minthogy azonban a most jelzett, felette alacsony kamatozása kötvényt más magasabb kamatozása, de óvadékul szintén alkalmas értékpapirokkal kicserélni s a régiebb óvadékból ekként felszabaduló tőkefelüleget hasznosítani óhajtjuk, de az új óvadék bevásárlására szükséges külön vagyonnal nem rendelkezünk, mely alázattal kérem Nagyméltóságodat, miszerint a kicserélésnek a budapesti I. honvédkerületi parancsnokság közbenjöttével leendő eszközölését engedélyezni, illetőleg a régi óvadékul szolgáló (csatolt) kötményezett kötvényt az óvadéki kötelek alól feloldani

s abból hasonló jövedelmet hajtó 45,000 korona névértékű $4\frac{1}{2}\%$ -os pesti magyar kereskedelmi bank záloglevelek bevásárlása és új óvadékul leendő kötményeztetése végett a budapesti I. honvédkerületi parancsnokságnak kiadatni s az ez után még fennmaradó koronajáradékkötvényeket rendelkezésünkre bocsátani méltóztatnék.

Férjemnek és édesanyámnak nyilatkozatát,¹⁾ mely szerint a kicserélés fentvázolt s költségünkre eszközendő módjába beleegyeznek, szintén csatolom.

Nagyméltóságodnak alázatos szolgálja

Kelt

X. Y.-né született

N. N. s. k.

m. kir. honvédszázados
neje.

17. minta.

Ezen kérvény valamennyi érdekelt fél által is szerkeszthető, illetve aláírható, mely esetben természetesen külön a minta végbekezdésében említett nyilatkozat csatolására nincs szükség.

¹⁾ Ezen nyilatkozat 1 koronás bélyeggel s két tanu előttemezése mellett röviden állítandó ki oly értelemben, hogy a kiállító beleegyezik, miszerint az X. Y. százados és neje házassági óvadékát képező illető értékpapírok a budapesti I. honvédkerületi parancsnokság közbenjöttével s az érdekelt felek költségére hason jövedelmet hajtó kérdéses kötvényekkel (záloglevelekkel) kicseréltesse.

A kérvény, mely a honvédelmi miniszterhez közvetlenül beküldhető, 1 koronás bélyeggel látandó el s a miniszter fog intézkedni az iránt, hogy a kerületi parancsnokság által, a bevásárlandó új értékpapírok lényeges ismertető jelei a felekkel — megfelelő új ajánlati okmány szerkeszthetése végett — közöltessenek.

Abban az esetben, ha a régi óvadék ingatlanra való bekeblezéssel van biztosítva, az illető házasságfeleknek egy a telekkönyvi kitérőre alkalmas »törlési engedély«-t is ki kell állítaniok és a honvédelmi miniszter jóváhagyása alá terjeszteniök, mert a telekkönyvi hatóság csak a honvédelmi miniszter által jóváhagyott törlési engedély alapján törölheti a bekeblezett óvadékot. E törlési engedély mintáját alább közöljük (lásd a 19. mintát).

Ily törlési engedély kiállítása, illetőleg kieszközlése válik különösen akkor is szükségessé, ha a régi házassági óvadék valamely telekkönyvileg bekeblezett magánkövetelésre van felülkeblezve, mert az adósfél emagánkövetelést rendszerint csak akkor fizeti vissza, ha a tartozása törlésére alkalmas törlési engedélyt kap. Minthogy pedig a honvédelmi miniszter a házasságfelek által kiállított törlési engedélyt csak akkor hagyhatná jóvá, ha már az új óvadék szabályszerűen biztosítva van, a feleknek abban az esetben, ha az új óvadékot értékpapírokkal s az adós által visszafizetendő felülkeblezett összegből akarják biztosítani: a honvédkerületi (állomás-) parancsnokság közbenjöttét kell kérniök.

Az ilyen eljárás megvilágításául közöljük a következő kérvény-mintát és utána a kérvényhez csatolandó törlési engedély mintáját.

1 K
okmány
bélyeg.

Nagyméltósági Minister Ur!

Házassági óvadékunk biztosítására szolgál az
.....i számú telekkönyvben bekeblezettkor.
tőkekövetelésre felülkeblezett zálogjog. E követelést az adós
fél kifizetni óhajlja, a fizetendő összeget azonban csakis
a tartozása törölhetéséhez szükséges „Törlési engedély”
ellenében hajlandó átadni. Ennélfogva kérjük Nagy-
méltóságodat, hogy az ide mellékelt „Törlési engedély”-t
jóváhagyási záradékkal ellátni, s azt az.....i honvéd
délomads
kerületi parancsnokságnak oly utasítással megküldeni mel-
lőztassék, hogy az adós fél által ezen törlési engedély
ellenében fizetendő pénzösszeget felhasználásával s velünk
egyetértően és költségünkre 4¹/₂%-os magyar jelzálog
hitelbank zálogleveleket vásároljon s azokat az általunk
szabályszerűen kiállítandó ajánlati okmány alapján köt-
ményeztesse és Nagyméltóságodhoz fölterjeszse.

Igaz ugyan, hogy e kicserélés következtében —
miután 5%-os vagyis oly magas kamatozású zálogleve-
leket, mint a mennyit a bekeblezett óvadéktőkénk kama-
tozott, már nem bocsátanak ki s így azokat be nem
vásárolhatván, évi mellékjövedelmünkben némi csökkenés
fog beállni, tekintettel azonban arra, hogy az ezen kamat-
vesztéshez pótlásához szükséges összeggel nem rendelkezünk
és hogy az évi mellékjövedelem-vesztéség megtérül az
által, hogy tőkekamat adót ezentul fizetnünk nem kell: —
kérjük Nagyméltóságodat, hogy a mellékjövedelmünk csök-
kenésének pótlásától eltekinteni méltóztassék.

A jelenlegi óvadékunkra vonatkozó ajánlati okmány-
másolat csatolva.

N. N. s. k.
százados és neje
szül. X. Y. s. k.

18. minta.

Ha a tőkekövetelést (régi óvadékot) nem a házasselek,
hanem egy harmadik személy ajánlotta föl annak idején,
akkor a kérelmet az illető harmadik személy intézi, de
a törlési engedélyt a házasselek állítja ki s írásbelileg
nyilatkoznak arra nézve is, hogy a kérelemhez hozzá-
járulnak.

Törlési engedély.

1 K
okmány
bélyeg.

Alulírottak ezennel feltétlenül belcegyezésünket ad-

juk, hogy az.....i számú telekjegyzőkönyv-
ben C..... alatt javunkra a.....i bíróság
törvényszék által...
szám¹⁾ alatt bekeblezett, illetve felülkeblezettkor.
házassági óvadéki tőkének s 5%-os kamatának zálogjoga
a rávonatkozó összes feljegyzésekkel együtt minden további
megkérdetetésünk nélkül telekkönyvileg törültessek és a
törlés bekebleztessék.

Kelt

Előttünk :
(két férfi tanu)

N. N. s. k.
százados és neje
szül. X. Y. s. k.

19. minta.

¹⁾ Ezen adatok az ajánlati okmányra vezetett telekkönyvi
záradékból vagy a telekkönyvi kivonatból kiirandók.

Értékpapírok kisorsolása.

Ha az értékpapírokban (kötvényekben, záloglevelekben stb.) letett óvadék vagy annak egy része kisorsoltatik, akkor a fél kötelessége megfelelő számú, hasonló jövedelmet hajtó új kötvények, záloglevelek bevásárlása és kötményeztetése iránt késedelem nélkül intézkedni, de tényleg érdekében is áll ez a feleknek, mert a kisorsolt értékpapír a beváltásra kitűzött időn túl nem kamatozik. A kisorsolt értékpapírok helyett vagy ugyanolyan vagy más fajta értékpapír (esetleg ingatlan) is felajánlható; a feltétel csak az, hogy az új értékpapír (vagyontárgy) is alkalmas legyen házassági óvadékkul, továbbá, hogy legalább is annyit jövedelmezzen, mint a kisorsolt értékpapír¹⁾ és hogy a pótlás, illetve kicserélés valamennyi érdekelt fél beleegyezésének igazolásával történjék.

A kisorsolt értékpapír természetesen mindaddig, míg más vagyontárgygal pótolva nincs, a honvédelmi minster által fel nem oldatik s a felek rendelkezésére

¹⁾ Ujabbán gyakran előfordul, hogy a magasabb kamatozású értékpapírok (államkötvények, záloglevelek stb.) konverzio vagy kisorsolás folytán bevonatnak és többé nem kaphatók. Ilyen esetben tehát a félnek, ha a kérdéses magasabb kamatozású értékpapírok helyébe alacsonyabb kamatozásúakat (például 5%-os záloglevelek helyett 4¹/₂%-os zálogleveleket) akar kötményeztetni, ezen alacsonyabb kamatozású értékpapírokból nagyobb névértékű papírokat kellene bevásároltatnia, mint amennyit a kisorsolt papír névértéke kitett. Ha a fél erre, kellő vagyon hiányában nem képes, úgy a honvédelmi minsterhez intézendő kérvényben ennek is adjon kifejezést és kérje egyuttal, hogy az alacsonyabb kamatozású értékpapírokkal való helyettesítés folytán csökkenő évi jövedelem pótlásának kötelezettsége alól felmentessék

nem bocsáttatik. Ha tehát a feleknek van annyi külön vagyona, amennyi az új óvadék letetésére szükséges, akkor az új óvadékot megfelelő vagyontárgygal előzetesen biztosíthatják, — ha azonban az óvadék beszerzésére a régi óvadékot (kisorsolt értékpapír beváltási összegét) akarják fordítani, akkor ehhez a kerületi parancsnokság közbenjöttének elrendelését, az összes érdekeltek (házastársak illetőleg óvadéknyújtó) hozzájárulásának kimutatása mellett, a honvédelmi ministernél kell kérniök.

Az eljárásra nézve mindkét esetben fentebb »az óvadék kicserélése« czim alatt mondtak s az ott foglalt minták kellő tájékozást nyújtanak s itt még csak a következők jegyzetnek meg:

Ha a kisorsolt államkötvény (letéti okmány) tulajdonosa a kisorsolt kötvény összegének fizetési határidejéig nem egészítette ki a biztosítékot, a honvédelmi minster jogosítva van a kisorsolt kötvény és fizetési iv, illetőleg (földterhentesítési kötvényeknél) a letéti és járadék-okmány bekövetelése mellett a kisorsolt kötvénnyel annyiban rendelkezni, hogy a tőkét felveheti s annak a tulajdonos és élvezeti jognak a fentartásával, mely a kisorsolt kötvényre nézve fenállott, — gyümölcsözővé teheti.

Minden nem államadóssági kötvény kisorsolásáról a felek a honvédelmi ministert értesíteni tartoznak, — míg az államadóssági kötvények kisorsolásáról a honvédelmi minster értesíti a feleket.

Állampapírok konverziója.

A pénzvviszonyok és az államhittel javulását az állam fel szokta használni arra, hogy az általa kibocsátott államadóssági kötvényeket alacsonyabb kamatozású kötvényekre konvertálja, vagyis közzéteszi, hogy az eddigi

kötvénytulajdonosoknak, ha ebbeli hozzájárulásukat bizonyos határidőn belül bejelentik, az eddigi kötvények helyett, bizonyos kedvezményes kicserélési feltételek alatt, megfelelő névértékű a l a c s o n y a b b kamatozású kötvényeket át cserébe, azoknak a régi kötvény tulajdonosoknak pedig, kik ebbe bele nem egyeznek: készpénzben visszafizeti a régi (magasabb kamatozású) kötvények névértékét.

Ily módon lettek legutoljára 1902-ben a magyar 5⁰/₀-os és 4¹/₂⁰/₀-os vasuti és regale kötvények 4⁰/₀-os koronajáradék kötvényekre konvertálva és amiként akkor is történt,¹⁾ előreláthatólag ezután is úgy fog történni, hogy a honvédelmi minister kellő időben közzéteendő körrendeletben tudatni fogja, hogy a kicserélés minden további engedély nélkül megtörténhetik és hogy a tulajdonosok a m. kir. pénzügyminister által kibocsátandó hirdetményben megjelölt kicserélési helyekhez az ugyane hirdetményben megjelölt időben és módon fordulhatnak.

Szóval konverzió esetén a felsőbb hatóságok rendelkezéseit kell bevárni és azoknak figyelembe vételével kell eljárni, — magától értetődővén, hogy egészen a felek belátásának marad fenntartva, vajjon a konvertált értékpapírok helyébe kibocsátott állampapírokkal vagy más vagyontárgyakkal akarják-e az óvadékokat újra biztosítani.

Az óvadék visszakérése.

A nősülési szabályzat 27. §-a szerint az ott felsorolt esetekben az óvadéki kötelek feltétlenül megszűnik s az óvadék az arra jogosítottak visszaadatik,

¹⁾ Lásd 1902. évi R. K. 17. számában közzétett 34817/XV. ex 1902. számú körrendeletet.

— míg némely más esetben (28. §.) a honvédelmi minister elhatározásának van fentartva, vajjon a már letett óvadéknak egészben vagy részben való feloldását (illetőleg leszállítását) és visszaszolgáltatását engedélyezze-e vagy sem. Ha pedig oly különös körülmények merülnek fel, melyek méltánylást érdemelnek s az óvadék egészben vagy részben való visszaszolgáltatását a felek érdekében állónak tüntetik fel, de ennek engedélyezése a honvédelmi minister hatáskörén kívül esik, akkor esetleg felségfolyamodvány vezethet célhoz.

Szóljunk most már ezen esetekről részletesebben,

Ami mindenekelőtt az óvadéki kötelek feltétlen feloldását illeti, erre vonatkozólag a nősülési szabályzat 27. §-a azt rendeli, hogy az óvadéki kötelek feltétlenül feloldatik és az évi mellékjövedelem szabályszerűen teljesített biztosítása megszűnik:

a) a nő halála;

b) a házasságnak törvényes uton történt érvénytelenül nyilváníttása vagy teljes felbontása;

c) a férjnek oly rendfokozatba (fizetési osztályba) előléptetése folytán, amelyben a nősülésért folyamodó az évi mellékjövedelemnek kimutatásától és biztosításától ment (pld. a férj tábornokká léptetetik elő vagy egy honvéd tisztviselő évi 3000 korona fizetéssel összekötött rendfokozatba lép elő.¹⁾)

¹⁾ Honvéd tisztviselők 1900 előtt az óvadéki mellékjövedelmet a fizetésüket évi 2400 koronára kiegészítő összegben tartoztak biztosítani. Az 1900. évi 3103/eln. számú körrendelettel közzétett legfelsőbb elhatározás folytán (R. K. 22. szám) azonban most már a fizetésüket évi 3000 koronára kiegészítő jövedelmet tartoznak biztosítani s az imént említett körrendeletben egyszersmind kimondatott, hogy a korábbi szabályok hatálya alatt lekötött óvadékok is csak

d) a férjnek a tényleges honvédszolgálatból a honvédség tartalékába vagy a szolgálaton kívüli viszonyba átlépése;

e) a férjnek a honvédségből (csendőrségből) a tiszt (honvédhivatalnok) rendfokozatnak önkéntes letétele vagy elvesztése melletti kilépése;

f) a férjnek a hadsereg, honvédség vagy csendőrség olyan rendfokozatába történt áthelyeztetése folytán, a melyre nézve évi mellékjövedelem kimutatása nincsen előírva (például a főhadnagy-férj: alhadbiztossá nevezetik ki);

g) az özvegy újból házasságra lépése folytán.

De feloldandó a dolog természete szerint az óvadék akkor is, ha annak érvényesen megtörtént biztosítása után, a célba vett házasság bármely okból (pld. az ara vagy vőlegény halála stb.) tényleg létre nem jő.¹⁾

Ha tehát a fenti esetek valamelyike fennforog, vagyis a biztosítékul szolgáló államadóssági kötvények a biztosítéki kötelek megszűnése folytán lennének feloldandók, akkor a fél (kötvények tulajdonosa) ezt egy 1 koronás bélyeggel ellátott folyamodványban, a mellékjövedelem biztosításának feloldását indokoló körülmények okmányszerű igazolása, (a nő halotti bizonyítványa vagy az özvegy újbóli házasságra lépéséről szóló esketési bizonyítvány stb.) továbbá a kötvényezett kötvény és kamatfizetési iv (földtehermentesítési kötvényeknél letéti és a

abban az esetben oldhatók fel, ha az illető tisztviselő legalább évi 3000 K fizetés élvezetével összekötött rendfokozatba léptetettik elő.

¹⁾ Ily esetben czélszerű a kérvény kapcsán egyúttal a már elnyert „nősülési engedély”-t és házasságkötési „igazolvány”-t is visszatérjeszteni, mert különben azokat a honvédelmi minister követeli be.

járadék okmány) csatolása mellett közvetlenül a honvédelmi ministertől kérelmezze, ki a kötvényezett kötvényre a feloldási záradékot rávezetve, azt az eredeti ajánlati okmánnyal együtt leadja.

A fél most már a feloldási záradékkal ellátott kötvényt és kamatfizetési ivet (illetőleg földtehermentesítési kötvényeknél a letéti okmányt s arra vonatkozó járadékokmányt)¹⁾ az ajánlati okmánnyal együtt a kötvényezést teljesített pénztárhoz benyújtja, térítvény ellenében átadja, — mely pénztár a további intézkedéseket megtévén, a feloldott kötvényeket, illetve ha az ezek egyik-másika időközben kisorsoltatott volna, a megfelelő tökeösszeget — a térítvény bevonása s a fél bélyegtelen elismervényére annak idején kiszolgáltatja.²⁾ Megjegyzendő azonban, hogy az általános és az osztrák államadóssági kötvényezett kötvények a benyújtás előtt a tulajdonosok hitelesített girojával is ellátandók. E végből az is elég, ha a tulajdonos egyszerűen rávezeti és hitelesítetteti az aláírását a kötvényen (Giro in bianco).

Megbizott általi átvételhez a kötvénytulajdonos törvényszerűen, közjegyzőileg vagy bíróilag hitelesített meghatalmazása szükséges.

Csalások elkerülése végett a tulajdonos a feloldási

¹⁾ Ezen járadékokmány a fél által, ha nem ő volna egyszersmind a kamatfelvételre is jogosult, előzőleg természetesen a kamatok kiegyenlítése mellett a jogosulttól megszerzendő.

²⁾ A gyakorlatban s a felek kérelmére a honvédelmi minister maga is átteszi az általa feloldott kötvényt (záloglevelet) a központi állampénztárhoz (stb.), a szelvényives kötvények megküldése végett s mindjárt a szelvényekkel ellátott új kötvényeket (zálogleveleket) adja ki a félnek.

okmányok benyújtásakor kívánhatja, hogy a kötvények csak annak adassanak ki, aki a pénztári térítvény átadása mellett az aláírásra nézve hitelesített vétbizonyítványt (elismervényt) ad át.

A biztosítéki kötelek megszűnte miatt más óvadéki vagyontárgyaknak (zálogleveleknek stb.) feloldása végett szintén, közvetlenül, az erre jogosított személyek bármelyike, a honvédelmi miniszterhez forduljon.

E kérvényhez, mely 1 koronás bélyeggel látandó el, az ajánlati okmány másolata és a kötményezett érték-tárgyak, valamint az óvadéki kötelek megszűntét igazoló okmányok (a nő halotti bizonyítványa stb.) csatolandók.

A honvédelmi miniszter által feloldási záradékkal ellátott záloglevelek, községi kötvények stb. helyett az a pénztárat állít ki szelvényes zálogleveleket stb., amely annak idején a kötményezést teljesítette.

Ingatlanokon biztosított házassági óvadékoknál a legutóbb érintett okmányok, az ajánlati okmány-másolat és a törlési engedély¹⁾ csatolandók, mire a szükséges törlési engedély a honvédelmi miniszter által jóváhagyva, a tárgytalanná vált eredeti ajánlati okmánynyal együtt a félnek visszaadatik.

Általában s időkimélés szempontjából célszerű az ilyen kérvényhez azon egyéneknek a kérelemhez való hozzájárulását tanúsító »nyilatkozat«-át is csatolni, kik az óvadéknál eddig érdekelve voltak. (Ha tehát az egyik házasság folyamosodó, úgy az életben levő másik házastárs s ezenkívül, ha nem ők az óvadék-nyújtók, úgy az óvadék-tulajdonos nyilatkozata is melléklendő).

Az óvadék feltétlen feloldásának esetein kívül a honvédelmi miniszternek van fentartva az az elhatározás,

hogy mily mértékben engedélyezze kivételesen az évi mellékjövedelem biztosításának feloldását a végből, hogy az óvadékköteles a fölött egy vagy több leányának tényleges tisztel vagy katonai hivatalnokkal való házasságra léphetése végett egészen vagy részben rendelkezessék. Továbbá oly tiszteknek és honvéd hivatalnokoknak, akik helyi alkalmazásra, illetve hivatászerű szolgálatra való előjegyzés nélkül léptek a nyugdíjállományba, valamint tiszték és honvédhivatalnokok özvegyeinek esetleges kérelme folytán az évi mellékjövedelemnek megtörtént biztosítása a honvédelmi miniszter által egészen, vagy részben feloldható akkor, ha a nősülési óvadék feloldásáért folyamodó fél a nősülési óvadék jövedelmétől és a nyugdíjtól független s megfelelő magasságu mellékjövedelem élvezetét kimutatni képes, vagy ha az óvadékkötelesek anyagi helyzetének állandó feljavítása céljából a nősülési óvadéknak értékesítése különös körülményeknél fogva nyilván azoknak érdekében fekszik¹⁾.

Végül a nősülési szabályzatot közzétevő 1887. évi augusztus 1-én kelt 6169. eln. számú körrendeletben²⁾ idézett legfelsőbb elhatározás alapján »a honvédelmi miniszter kivételesen, különös figyelemre méltó esetekben egy a korábbi vagy a jelenlegi szabályzat szerint biztosított házassági mellékjövedelemnek azon összegre való leszállítását engedélyezheti, amely mellékjövedelem a férj állására vagy korára nézve előírt házassági óvadéknak megfelel.«

Ezen utóbbi rendelkezés tehát azon esetre vonatkozik, midőn valamely tiszt a megkötött házasság után

¹⁾ Lásd fentebb a 19. mintát.

¹⁾ Nős. szabályzat 28. §.

²⁾ Rend. Közlöny 34. sz.

oly életkort vagy rendfokozatot ér el, melyben már kevesebb óvadéki mellékjövedelmet kellene biztosítani, mint amennyit házasságkötése alkalmával (akkori életkoránál vagy állásánál fogva) biztosított. Ha tehát egy 30 éven alóli főhadnagy házasságot kötven, az előírt 3000 K mellékjövedelmet biztosítja, később azonban 30. életévét betölti, akkor az óvadéki mellékjövedelemnek évi 3000 koronáról 2000 koronára való leszállítását, s a többletként biztosított (vagyis az évi 2000 koronánál többet hajtó) tökerészeknek visszaszolgáltatását¹⁾ a honvédelmi miniszernek kérheti. Ugyanez áll akkor, ha a férj később oly rendfokozatba lép elő (oly állásba jut), melyre nézve a biztosítandó évi mellékjövedelem már kisebb összegben van megszabva. (Például a férj: századosból őrnagygyá lép elő, mely utóbbi rendfokozatra nézve az óvadéki mellékjövedelem már csak évi 1600 koronában van meghatározva.)

A honvédelmi miniszer azonban az óvadék leszállítását csak kivételesen, »különös figyelemre méltó esetekben« fogja engedélyezni, következőleg az ily kérelmet alaposan indokolni kell. Ily indokok lehetnek, hogy a házastársak huzamos, költséges betegeskedés, sorscsapások, másokért történt jótállás, gyermekeik neveltetése, leányuknak kiházásitása²⁾ stb. miatt adósságba keveredtek, vagy kölcsönt volnának kénytelenek felvenni, mely után magasabb kamatot kellene fizetniök, mint a minőt az óvadék illető részlete tényleg

¹⁾ Illetőleg ingatlannal biztosított óvadékoknál a részvételi engedélyt.

²⁾ Ha a leány tényleges állományú tiszttel vagy katonai hivatalnokkal jár jegyben, akkor nemcsak az óvadék leszállítása, hanem annak esetleg egészen való feloldása is kérhető az előbb mondottak értelmében.

hajt; indokul szolgálhat továbbá, hogy a házastársak pénzvisszonyai rendezettek, vagy hogy a feloldandó óvadékrészt házvásárlásra akarják fordítani, mire nézve az engedély elnyerése reményében a (bemutatandó) adásvévesi szerződést már meg is kötötték, vagy hogy a házastársak az óvadékon kívül más jövedelemmel, esetleg ingatlannal is bírnak, mely utóbbinak kellő hasznosítása és kezelése végett forgó tőkére van szükségük stb.

A felhozott indokokat lehetőleg okmányszerűleg igazolni szükséges. Az életkor igazolására a keresztlevel (születési bizonyítvány) szolgál, azt azonban, hogy a férj egy bizonyos rendfokozatba vagy katonai állásba lépett, mint közhírré kerülő tény, külön igazolni nem kell.

A kérvény 1 koronás bélyeggel látandó el s a honvédelmi miniszerhez bármelyik házastárs, vagy az óvadéknyújtó harmadik személy által közvetlenül benyújtható, de egyszersmind a többi érdekelt félnek a kérelemhez való hozzájárulása (az illetőnek írásbeli nyilatkozata által) igazolandó.

Ha az óvadéknak, vagy az óvadék egy részének feloldása és kiszolgáltatása a fentvázolt esetek fenn nemforgása miatt a honvédelmi miniszer hatáskörén kívül esik, akkor esetleg az érdekelt fél (házastárs vagy az óvadéknyújtó harmadik személy) a kérelmével Ő cs. és apostoli kir. Felségéhez fordulhat. A felségfolyamodvány indokai, felszerelése s a kérelem szövegezése tekintetében az imént előrebocsátottak, a felségfolyamodvány külalakja, bélyege és benyújtási módja tekintetében pedig a jelen kézikönyv V. fejezetében foglaltak kellő felvilágosítást nyújtanak; e helyütt csak arra figyelmeztetek különösen is, hogy ha a folyamodványt maga a férj szándékozik benyújtani, úgy ő ehhez a szolg. szab. I. R. 80. pontja

értelmében, előjáró csapatparancsnoka engedélyét kikérni s a nyert engedélyét a felségfolyamodványban megemlíteni tartozik.

Kamatok felvétele és átutalása.

Szabályzatunk az óvadéktőke után esedékes melékjövedelem (kamatok) felvételét egészen a felekre bizza.

A földterhermentesítési kötvények után esedékes kamatok a járadékokmányon látható minta szerint kiállított egyszerű bélyegtelen nyugtakra¹⁾, más adómentes államadóssági kötvények, záloglevelek stb. után pedig szintén egyszerű bélyegtelen²⁾ a kamatok összegét, lejáratí idejét, valamint a kötvény ismertető jeleit tartalmazó nyugtára fizettetnek. A nyugtán kívül a kamatfizetési ív is felmutatandó, amennyiben ilyen a kötményezés alkalmával s az értékpapírok különféleségéhez képest kiállított.

Aki ez okmányokat felmutatja, annak kezébe teszi az illető pénztár a fizetést. Ha tehát más által akarjuk a kamatokat felvétetni, elég, ha az illetőnek a kész nyugtát a fizetési ívvel, illetve járadékokmánynyal — meghatalmazás nélkül — átadjuk.

Magát a nyugtázást, vagyis a nyugtának aláírását harmadik személy csak úgy eszközölheti jogérvényesen, ha ahhoz törvényszerűen hitelesített meghatalmazást is felmutat.

Csalások elkerülése végett azonban a fél ugy a biztosíték letétele alkalmával (a jegyzékben 5. minta 9.

¹⁾ Ha több járadékokmány van, mindegyikről külön nyugta állítandó ki.

²⁾ Adómentes értékpapírok nyugtái és azok hitelesítési bélyegmentesek. (Bély. és ill. szab. 102. tét. h.)

rovat, illetve 6 minta 11. rovat) mint később a fizetést teljesítő pénztárnál a fizetési ív illetőleg a járadéki okmány felmutatása mellett kívánhatja, hogy a kamatok annak fizetessenek, ki a fizetési ív esetleg a kötvény (illetőleg földterhermentesítési kötvényeknél a járadékokmány) mellett¹⁾ az aláírásra nézve bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesített nyugtát hoz. Ily hitelesítések bélyegmentesek. (Bély. és ill. szab. 45. tétel a) és d) pont).

Ha állampapíroknál a kamatokat átutalni vagyis azt akarjuk, hogy azok az eddigi helyett más pénztár (adóhivatal) által fizetessenek; ezt kezdetben a biztosíték letételekor a jegyzék illető rovatának megfelelő kitöltése által, később pedig akár a fizetést teljesítő, akár azon pénztárnál, hova az átutalást óhajtjuk, a fizetési ív, illetve járadékokmány felmutatása mellett szóbelileg kérhetjük.

A pénztár a kamatokat a fizetési ív, illetőleg járadékokmány tulajdonosának mindaddig fizeti, míg az illető fél kamatfelvételi jogának megszűntéről nem értesítetik.

Ha tehát az óvadékot egy harmadik személy tette le, akkor ő tartozik a fizető pénztárt ama jognak megszüntéről hivatalosan értesíteni. Addig is a fizetés megszüntetését a pénztárnál szóbelileg kívánhatja.

De ha 6 hét leforgása alatt nem gondoskodik arról, hogy a kamatélvezti jog megszüntéről a fizető pénztár hivatalos úton is értesítést nyerjen, a pénztár jogosult, sőt köteles a fizetési ív (járadékokmány) tulaj-

¹⁾ Ily esetben a járadékokmány, illetve kötvény, minden kamatfelvételnél az illető számfeljövő hivatalnok által láttamoztatandó.

donos nyugtájára a kamatokat tovább fizetni és ezen eljárásért a kötvények tulajdonosával szemben nem felelős.

A férj halála után a kamatok élvezete az özvegyet illeti. Ha azonban a kamatok nyugtázására nem a nő volt hivatva, úgy az özvegynek a kamatfizetési iv (járadékokmány) előterjesztése mellett a honvédelmi miniszterhez kell fordulnia oly kérréssel, hogy ez tanusítványt állítson ki részére arra vonatkozólag, hogy a kamatok élvezésére most már ő (t. i. az özvegy) van hivatva. Ezt a tanusítványt azután az özvegynek egy koronás bélyeggel ellátott kérvény kapcsán a kamatfizetési ivvel (járadékokmány) együtt az illető pénztárhoz (központi állampénztárhoz, bécsi k. k. Staats-schuldencassehoz illetőleg a földtehermentesítési alap-pénztárhoz) kell beterjesztenie új kamatfizetési iv (járadékokmány) kiállítása végett.

Az óvadéknak és jövedelmének átruházása és elzálogosítása.¹⁾

Az állampapírokra vonatkozó kamatfizetési iv (járadékokmány) átruházásának csak a házasság (férj és feleség) között lehet helye s bármely harmadik személy részére történő átruházás vagy elzálogosítás érvénytelen és semmis.

Ha a kamatfizetésre nézve ezek szerint állampapíroknál változás kívántatik (pld. hogy a kamatok az eddig jogosult férj helyett a nő kezéhez fizetessenek).

¹⁾ Lásd idevonatkozólag bővebben az 1883. évi R. K. 39. számában a 59,260/X. 1883. számú körrendelettel közzétett kétrendbeli pénzügyministeri utasítást.

akkor ezt földtehermentesítési kötvényeknél az illetékes földtehermentesítési alapigazgatóságnál, esetleg a horvát-szlavon országos kir. kormányánál a járadéki okmány beterjesztése mellett: egy 1 koronás bélyeggel ellátott folyamodványban kell kérni, míg — más államadóssági kötvényeknél a kamatfizetési iv, az átruházó férj részéről 1 koronás bélyeggel s hitelesített aláírásával ellátott vagy a nő részéről hasonló, de az aláírás hitelességét nem igénylő beadvánnyal a m. kir. pénzügyminisztériumhoz küldendő be.

Az első esetben az átruházás a járadékokmányra vezettetik, a második esetben pedig új kamatfizetési iv álltatik ki.

A biztosítéku lekötött kötvények (záloglevelek stb.) tulajdonjoga a biztosítéki kötelék megsértése nélkül és csak oly megszorítással ruházható át vagy zálogosítható el, hogy a biztosítéki tőkeből valamely tartozás törlesztésére vagy más kötelezettség teljesítésére csak a biztosíték feloldása után történhetik meg.

A házastársakon kívül álló személyekre való átruházás vagy elzálogosítás államkötvényeknél csak ugy érvényes, ha ezen körülmény a (kincstári) hitelkönyvben, illetőleg földtehermentesítési kötvényeknél az eredeti ajánlati okmányra kellőleg feljegyeztetett, más államadóssági kötvények átruházása esetén pedig ha a kötvény a biztosítéki kötelék fenntartása mellett az új tulajdonosra átiratott.

Átruházás esetén az államadóssági kötvények és a kamatfizetési illetőleg a letéti és járadékokmány az átruházási okmánnyal együtt a központi állampénztárhoz nyújtandók be, mely az átvételről elismervényt állít ki, a kötvény átirását vagy újra kötményezését foganatosíttatja,

— s az újonnan kiállított kötvényeket s a vonatkozó okmányokat a vétbizonyítvány visszavétele mellett kézbesíti.

A fél ezen kötvényeket és másolatait az ajánlati okmány másolatával együtt a honvédelmi miniszternek bekönyvelés, illetőleg az eredeti ajánlati okmányra való feljegyzés végett bemutatja.

A kötvényekhez kiállított új kamatfizetési iv a fizető pénztár utján, egyszerű elismervény mellett kézbesítetik a félnek.

A kötvények elzalogosítása esetén, följegyzés céljából: a kötvény, az elzalogosítási okmányt és a fizetési ivet tartalmazó 1 koronás bélyeggel ellátott beadvány kíséretében a m. kir. pénzügyminiszteriumnál beadandó¹⁾.

Záloglevelek, községi kötvények stb. tulajdonjogának átruházását, illetőleg azok elzalogosítását az a pénzügyi jegyző elő és tünteti ki, amely annak idején a kötményezést eszközölte.

Az óvadéki okmányok elveszése.

Ha a fél a járadékokmányt vagy a kamatfizetési ivet elveszti, tartozik erről a kamatok beszüntetése végett a kamatokat fizető hivatalt azonnal értesíteni.

Az elvesztett járadékokmány helyett az illetékes magyar kir. földtehermentesítési alap-igazgatóság, esetleg a horvát-szlavonországi kir. kormány a félnek kellőleg felszerelt, a járadékokmány ismertető jeleit tartalmazó s előjáró hatósága utján heterjesztett (1 koronás bélyeggel

¹⁾ Ily átruházások foganatosításának elrendelése — a gyakorlat szerint — a honvédelmi miniszternél is kérelmezhető, a kötményezett értékek, az ajánlati okmány-másolat és az átruházási okirat előterjesztése mellett.

ellátott) kérvényére: megváltoztatott számmal és kelettel új másodlatos járadékokmányt állíttat ki, s a kamat ily esetben a szabályszerű nyugta mellett csak az új járadékokmányra fizethető.

A kamatfizetési iv elvesztése esetén: hasonló kérvény a m. kir. pénzügyminiszteriumhoz nyújtandó be, új fizetési iv iránt¹⁾.

E kérvényekben ha a fél előtt az elveszett okmány jelei ismeretlenek, legalább az érdekeltek vezeték- és keresztnéve felemlítendő.

Az aláírás törvényesen s oly hozzáadással hitelesítendő, miszerint az elveszett fizetési ivből (járadékokmányból) a fél semminemű követelési jogot nem támaszt.

A kamatok fizetése ezután csakis a fizető pénztár utján kézbesítendő fizetési ivre teljesítetik.

A letéti okmány — elveszése esetén — az 1881. évi XXXIII. t.-cz. értelmében bíróilag megsemmisítendő s az új letéti okmány csak a bírói megsemmisítési végzés alapján állítható ki.

A kiadott névre szóló vagy kötményezett kötvények avagy más óvadéki okmányok elveszése esetén a megsemmisítésre vonatkozó általános törvények és szabályok irányadók. Államadóssági kötvények elvesztése esetén a bírói megsemmisítési végzés a kamatfizetési ivvel együtt s új kötvény kiállítása végett, a központi állampénztárhoz benyújtandó.

¹⁾ A kamatfizetési iv szövegében különben benne van, hogy annak elveszése esetén a fizető pénztár köteles a félnek a szükséges felvilágosításokat megadni.

Végrehajtás az óvadékra.

A nősülési óvadéktőke kamataira a honvédkincstár vagy egy harmadik személy javára végrehajtás csak oly kötelezettségekért vezethető, amelyek a házasság tartama alatt mindkét házassfél által közösen, a házasság megszűnte után pedig a nő által vállaltatnak el.

Végrehajtás alá törvényszerűen a kamatoknak csak $\frac{1}{10}$ -da vonható, de ez is csak oly megszorítással, hogy évi 1000 korona jövedelem szabad maradjon.

A nőnek vagy a házasságból leszármazóknak élhelmezésére azonban e kamatokra végrehajtás korlátlanul vezethető, ellenben a házastársak valamelyikének szüleit törvényszerűen megillető tartása fejében végrehajtás a nősülési óvadék kamataira csak az utóbb említett korlátozással vezethető.

Az óvadéki tőkére vonatkozó átruházások, végrehajtások és egyéb előjegyzések csak azzal a korlátozással fogantatosíthatók, — hogy valamely tartozás törlesztése vagy más kötelezettség teljesítése magából a tőkéből csak a mellékjövedelem biztosításának feloldása után eszközölhető.

A korlátozásoktól eltérő egyezmény vagy a végrehajtást szenvedő részéről való lemondás, hatálylyal nem bír. (L. a végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. t.-cz. 57—58. és 60. §§-ait.)

A végrehajtási eljárás során hozott bírósági végzések ellen felfolyamodásnak, — a kiküldött (bírósági végrehajtó) eljárása, végzése és intézkedései ellen pedig 8 nap alatt előterjesztésnek van helye (l. a fentidézett végrehajtási törvényt).

Az óvadéki mellékjövedelem adója.

Az óvadéki mellékjövedelem megadóztatása Magyarországon is, meg Ausztriában is különböző elvek szerint történik.

Beszéljünk előbb a Magyarországon e tekintetben fennálló jogszabályokról.

A m. kir. közigazgatási bíróságnak 1898. évi június 6-án kelt II. számú döntvénye¹⁾ értelmében a házassági óvadék után járó jövedelem tőkekamai adó tárgyát képezi, kivéve:

1. ha az óvadék adómentes értékpapirokból áll,
2. ha az óvadék a nő vagyonán van jelzálogilag (bekeblezéssel) biztosítva,

3. ha az óvadék a férj vagyonán van jelzálogilag biztosítva, de ebben az esetben az adómentesség feltételül csak a házasság tartamára terjed ki, ellenben a nő özvegyiségének időtartamára csak akkor, ha a jelzálogul szolgáló ingatlan tulajdonjoga vagy haszonélvezete az özvegyre száll,

4. ha az óvadék a házastársak közös vagyonán van jelzálogilag biztosítva, szintén a 2. illetve 3. pontban megállapított elvek nyerne megfelelő alkalmazást.

Azt, hogy az óvadéki mellékjövedelem után oly esetben, midőn az a fenti 1—4 alatti körülmények hiányában adómentességre nem tarthat igényt, mily adó fizetendő: az 1875. évi XXII. t.-cz. és az ezt részben módosító 1883. évi VII. és XLIV. t.-cz. határozza meg.

¹⁾ Lásd indokolásával együtt az 1898. évi Budapesti Közlöny 149. számában.

E szerint, ha a mellékjövedelem ingatlanok vagy adóköteles értékpapírok által van biztosítva: a mellékjövedelem 10⁰/_o-ja tőkekamatadó czimén s ez utóbbinak ismét 35⁰/_o-ja általános jövedelmi pótdadó czimén fizetendő. Ehez járul még a községi pótdadó, melynek százaléka községenként változik.

Mindezen adó utólag, vagyis a megelőző évben élvezett jövedelem után vettetik ki.

Ha az ingatlant jelzálogilag biztosított s kamatozó követelések terhelik, ugye ezek minden év január hó végeig a községi előljárásnál, illetőleg városi adóhivatalnál bevallandók, hogy az 1883. évi XLVI. t.-cz. 9—12. §§-aiban meghatározott mód szerint: az ingatlan általános pótdadjából a kérdéses adósságok kamatainak 10⁰/_o-ja levonható legyen.

Ausztriában, az e tekintetben irányadó 1896. évi október 25-én kelt törvény értelmében, elvileg minden házassági óvadéki jövedelem után személyi jövedelmi adó (Personaleinkommensteuer) és ezenfelül, ha az óvadék ingatlanra van bekeblezve vagy adóköteles értékpapírokban lett letéve: még járadékadó (Rentensteuer) is fizetendő, mely utóbbihoz még a tartományi és városi pótlékok járulnak.

A személyi jövedelmi adónak minden osztrák állampolgár alá van vetve, ha Ausztriában lakik, vagy onnan származó jövedelemmel bír.

Magyar állampolgárok, valamint a boszniai és hercegovinai illetőségű egyének, ha az udvarnál vagy a közös ministeriumoknál vannak alkalmazva, illetőleg a közös hadseregben (haditengerészetben) szolgálnak: a

Magyarországból, illetőleg a megszállott területről folyó jövedelmeik után nem fizetnek sem személyi jövedelmi adót, sem járadékadót.

Járadékadó alól csak azok az értékpapírok mentesek, melyek az osztrák törvények szerint adómentesek. A magyarországi adómentes záloglevelek tehát Ausztriában járadékadó alá esnek, ha csak a férjre nézve az előző bekezdés esetei fenn nem forognak.

A személyi jövedelmi és járadékadó kiszámítása meglehetősen komplikált kulcs szerint történik s így itt csak azt jegyzem meg, hogy az óvadéki jövedelem adója az osztrák törvények szerint lényegesen kevesebb, mint a magyar törvények szerint.

Végül megjegyeztetik, hogy a Mária-Terézia rend nyugdíja adómentes.

Elévülés.

Az óvadéktőke, illetve ennek mellékjövedelme, — mint minden más jog — ha bizonyos időn át nem érvényesítettik: elévül, vagyis követelhetési joga megszűnik.

Ezen elévülési határidő az 1872. évi XXXII. t.-cz. alapján kibocsátott 54 millió ezüst frt névértékű, továbbá az 1873. évi XXXIII. és az 1874. évi XVI. t.-czikkek alapján kibocsátott 153 millió ezüst frt névértékű kölcsönkötvények szövegében és pedig 7, illetve 30 évben s az utóbbiak kamataira nézve a lejárat napjától számított 4 évben van megállapítva.

Más közforgalom tárgyát képező (állami, törvény-

hatósági és magán) értékpapirokban kifejezett tőke-követelés a lejárat napjától számítandó 20 év alatt, a szelvényeken alapuló (kamat) követelés pedig a lejárat napjától számítandó 6 év alatt évül el. (1881. évi XXXIII. t.-cz. 37—41. §§.)

Egyebekben az elévülésre nézve az általános magánjogi törvények és szabályok irányadók.

Ugyanezen szerzőtől == megjelent: ==

VERFAHREN IN HEIRATSANGELEGENHEITEN
der Officiere und Beamten des Heeres, der
Kriegsmarine, der k. k. Landwehr und
Gendarmerie 1904 III. Auflage. Ára **3** korona.

A SZÁZADPARANCSONOK TEENDŐI

bűnügyekben. Katonai bűnügyi előnyomozás.
Tényvázlatok szerkesztése. A magy. kir. hon-
védelmi miniszterium által a századparancs-
nokságok számára rendelt kézikönyv.

Ára --- --- --- **2·40** korona.

JOGISME.

Rendszeres tankönyv a Ludovika-Akademia
számára. Ára --- --- --- **1·60** korona.

Anleitung zur Verfassung der MILITÄRISCHEN STRAFANZEIGE.

Praktisches Handbuch für Unterabtheilungs-
und höhere Commanden. Bearbeitet und mit
32 Muster zu Strafanzeigen versehen.
1901. II. Auflage. Ára --- --- **2·40** korona.

